

Frederik 2.s pibekrave

Rosenborg 7-134

Introduktion

Beskrivelse, materialer, snit

Mode

Kravens historie

Tilstand

Konservering

Andre dragter som tilhørte Frederik 2.

Kilder, litteratur

Introduktion

En stærk konge på Frederik 2.s tid lignede en barsk rider i rustning. Den eneste formildende detalje i hans påklædning er pibekraven. Desværre er intet af Frederik 2.s tøj bevaret, og der findes ikke mange portrætter, som viser hans tøj. Da han var konge, var det ikke så almindeligt at få malet sit portræt.

Dette bronzeportræt viser ikke nogen pragttrøstning, ingen broderede eller juvelbesatte klæder, ingen zobelforet frakke. Kongen har en stærk udstråling her, men hans udstyr er jævnt, nærmest spartansk. Da han selv har bestilt portrættet må vi tro, at det er sådan han ønskede at se ud.

I 1500-tallet voksede pibekraven fra en lille flæse i skjortens halskant til at være modedragtens mest imponerende tilbehør. Omkring 1600 var kraven blevet så stor, at dens Viennetta-slyngninger nåede op til hagen og helt ud på skuldrene. Kanten kunne være broderet eller pyntet med kniplinger, pailletter eller perler i kanten.

Både mænd og kvinder bar disse flotte kraver. Det var vigtigt at kravens stof var så tyndt og så hvidt som muligt, og kniplingerne skulle være så brede, som man havde råd til. Brede kniplinger er dyrere end smalle. Hvis kvindernes kjoler var meget nedringede, åbnede de pibekravens forkanter og nåede dem fast til kjolen, så kraven kom til at stå op som en vifte omkring hovedet.

Pibekraven hedder sådan fordi slyngningerne i kraven fikses med varme *pibejern*. Disse er runde værktøjer lidt som krøllejern til

håret. Når de er blevet opvarmet over en flamme, puttes de ind i kravens buer for at "stryge" dem glatte og runde. Kraven blev som regel stivet med stivelse først.

Kraven har overlevet til i dag som en del af præstedragten i den danske folkekirke. Fra 1639 blev det påbudt præsterne at gå med pibekraven – på et tidspunkt hvor den glatte nedfaldskrave havde erstattet den i modebilledet. Så kunne man nemlig skelne præsterne fra andre.

Beskrivelse, materialer, snit

Da pibekraven her er støbt sammen med hele busten, kan vi kun gætte os til dens konstruktion og mål. Der er flere metoder at sy sådan en krave.

Man kan bruge lagenlærred, men jo finere og hvidere stoffet er, des mere ægte ser den ud. Stift stof som f.eks. organza gør, at kraven ikke behøver at blive stivet. Den

sytråd man bruger, skal være meget stærk fordi der trækkes meget i det; knaphulstråd er velegnet.

Kraven består af den buede del som vender udad (kraven), og en strimmel stof som vender ind mod halsen (kravestanden).

Snit

Følgende fremgangsmåde kan bruges til at lave en krave der passer til ca. 30-40 cm hals. Buerne er større ved 40 cm, og tættere ved 30 cm. Kravens dybde er 5 cm (målet fra halsen udefter); kravens højde er ca. 4 cm (Frederik 2.s er 3,5 cm midt bag, ca. 3 cm under hagen); buernes bredde er ca. 1 cm.

1. Klip en strimmel stof på 6,5 m. Den skal være 12 cm bred hvis den skal foldes dobbelt på langs (med foldekanten yderst), eller man kan klippe et stykke 6 cm bred med ægkant langs den ene side. Hvis man ønsker en smal kniplingskant på kraven skal den sys på nu.
2. ½ cm fra kravens inderkant sættes nåle eller lette mærker 8 cm fra hinanden
3. 1 cm ind fra samme kant sættes mærker 8 cm fra hinanden, men forskudt fra den første række
4. Sy stærke ritråde i de to rækker mærker ved at sy med den mindst mulig sting i hver mærke. Lad enderne hænge for at kunne trække kraven sammen.
5. De to tråde trækkes sammen, evt. fra midten først, til det ønskede halsmål. Buerne formes ved sammentrækningen. Trådenderne bindes sammen til slut så kraven ikke går op.
6. Kravestanden klippes af et stykke lærred, evt. det samme som kraven: halsmålet plus 2 cm. Højden kan være f.eks. 6 cm: er den lidt højere end selve kraven, er den lettere at nåle på plads i skjorteflippen eller særkekanten. Kanterne sys og den vendes med retsiden udad. Sy kraven til kravestandens overkant med ét, stærkt sting øverst i hver bue, jævnt fordelt langs kravestanden. Der kan sys en perle eller paillet i buernes yderkanter, og buerne kan sys sammen for at beholde deres fine 8-tals slyngninger.
7. Sy bindebånd eller hægter i forkanten. På Frederik 2.s tid blev kravestanden nålet fast til dragten eller bundet med et bindebånd igennem et sæt huller i nakken på trøjen eller kjolen.

Kravens historie

Mændene var kortklippede i 1500-tallet, men da de fra omkring 1620 begyndte at få længere hår, måtte den høje krave sænkes (eller også var det omvendt!). Den pibede krave blev til nedfaldskraven, sådan som vi kender den fra Christian 4.s velmagtsdage.

Idag findes den pibede krave som en del af de danske præsters ornat. Der hører mindst to kraver til en præstekjole, for at have én at skifte med når den anden bliver vasket og stivet. Det er tidskrævende at ordne en pibekrave: man bruger et opvarmet pibejern til at fiksere alle kravens buer, én efter én.

Tilstand, konservering

Vedligeholdelse af en pibekrave: Kraven bliver idag syet på symaskine og det tager det meste af en dag at lave sådan en. Når den skal vaskes, bliver den først gjort helt våd, hvorefter den vaskes, og tilsidst dyppes den i risstivelse. Det er vigtigt at kraven endnu er fugtig, når buerne skal stives. Hver præst har som regel 2-3 kraver, så der altid er én der ren, og de bliver ordnet ca. en gang om året.

Andre dragter, som har tilhørt Frederik 2.

Ingen af Frederik 2.s dragter er bevaret, omend det kan tænkes, at hvis hans kiste engang skal åbnes i Roskilde Domkirke, så kan der være bevaret noget af det tøj, han blev begravet i.

Kilder, litteratur

Janet Arnold: "Three examples of late sixteenth and early seventeenth century neckwear" i *Waffen und Kostumkunde*, 1977, s. 109/124.

Hanne Frøsig Dalgaard: *Præsteklæder - liturgien, præsten, håndværket*, 2003.

På internettet findes forskellige mønstre for pibekraver; både i Danmark og i udlandet findes mange som syer historiske dragter til teater og rollespil.